

Näkökulmia rahapelaamiseen

Minna Kesänen

Kolikon kääntöpuoli- seminaari

3.10.2018 Lahti

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Esityksen sisältö

- Rahapelaamisesta yleisesti
- Erilaisia näkökulmia rahapelaamiseen
- Näkökulmat eivät ole toisistaan irrallisia mutta painottavat pelaamista ja pelaajan ja yhteisön välistä suhdetta eri tavoin

Rahapelaaminen

- Rahapelaaminen viittaa kaikkeen sellaiseen pelaamiseen, jossa voitto tai tappio on rahaa tai rahan arvoista
- Rahapelejä ovat esimerkiksi lotto, rahapeliautomaatit, nettipokeri
- Suomessa on yksinoikeusjärjestelmä: haittojen ehkäisy keskeisin peruste (Veikkaus)
- Rahapelaamista säätelee Suomessa arpajaislaki
- Rahapelien ja niiden mainonnan valvonnasta vastaa Poliisihallitus
- Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa ongelmien seurannasta ja tutkimuksesta sekä ehkäisyn ja hoidon kehittamisestä ja toteuttaa sitä yhdessä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Pelaaminen viihteenä - pelaaja kuluttajana, harrastajana

- Pelaamista tarkastellaan harrastuksena elämysten, jännityksen ja itseilmaisun näkökulmasta
- 1970- ja 80-luvuilla vapaa-ajan ja viihteen merkitys kasvoi ja kulutustuotteiden markkinat kehittyivät
- Nykyisin rahapelaaminen on normaalia vapaa-ajan viettoa
- Suomalaisista aikuisista lähes 80% harrastaa rahapelejä jossain muodossa (Lotto suosituin, raha-automaatit tuottavat eniten)

Pelaaminen taloudellisena hyötynä – pelaaja hyväntekijä, voittajana

- Pelaamista tarkastellaan voittojen, tappioiden, tuottamisen ja kuluttamisen näkökulmasta
- Rahapelien monopolilla on tahdottu turvata pelien järjestämisestä kertyvien rahasummien kanavoiminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin
- Kulutuksen kasautuminen oikeudenmukaisuus kriittinen kysymys: 5,2% pelaajista tuottaa 50% voitosta. 23% kertyy ihmisiltä, joilla on peliongelma, lähes kolmannes eläkeläisiltä, työttömiltä tai lomautetuilta

Pelaaminen pelaajan taloudellisena ”hyötynä”

- Rahapelaaminen: Suomalainen (15-74-vuotias) kuluttaa rahapeleihin keskimäärin 14,14 euroa/viikko.
- Rahapelaamisen motiivina on mahdollisuus voittaa rahaa, unelma suuresta voitosta
- Ammattipelaajat: Nettipokeri
- Veikkauksen palautusprosentti rahapelikoneissa on 90%-95%

Pelien saatavuus – pelaaja suojeltavana, itse ”vastuullisena”

- Pelejä yhä paremmin saatavilla: Internet ja kauppojen laajentuneet aukioloajat
- Kansainväliset pelisivustot
- Suomessa poikkeuksellinen hajasijoittelu; Pelikoneiden määrä rajoitettu 21 000 koneeseen
- Ikäraja 18 v. Ostokokeet osoittaneet valvonnan haasteita
- Tulossa tunnistautuminen automaateille 2021
- Yhteisö ja yksilö saatavuuden rajoittajana, politiikka, veikkauksen toimet, pelaajan itsensä asettamat rajoitukset

Veikkaus voittaa aina?

Esimerkiksi

- Jos pelaa raha-automaattia 1€:n kierrospanoksella tunnin joka päivä, on odotettavissa oleva lopputulos
- päivässä -72 €
- viikossa - 504€
- kuukaudessa -2160 €
- vuodessa - 26 280 €
- 10 vuodessa -262 800 €

(Lähde: Peluuri)

Pelaaminen moraalikysymyksenä - ongelmallisesti pelaava leimattuna

- Pelaamista ja pelejä tarkastellaan moraalisena, hyvään ja pahaan, oikeaan ja väärään liittyvänä kysymyksenä
 - Vielä 1700- ja 1800-luvuilla (liika tai vääränlainen) rahapelaaminen nähtiin paheena tai syntinä; Nykyisin rahapelaamiseen liittyy Suomessa ”hyvän tekemisen” idea
- Rahapelaaminen on hyväksyttyä, ongelma ei:
Rahapeliongelmiin liittyvä vahva häpeä ja syyllisyys, stigma

Stigma

- Stigmatisointi: Sosiaalinen prosessi jossa ominaisuuden, käytöksen tai maineen perusteella yksilön arvo yhteisössä alenee. (Goffman, 1963)
- Ongelmallisesti pelaaviin liitettyjä leimaavia käsityksiä: ”valehtelijoita, ei vakavasti otettavia, epäluotettavia, vastuuttomia, laiskoja, ahneita, ei itsekontrollia, vähempiarvoisia, vältettäviä, kiusaannuttavia, yksinkertaisia”

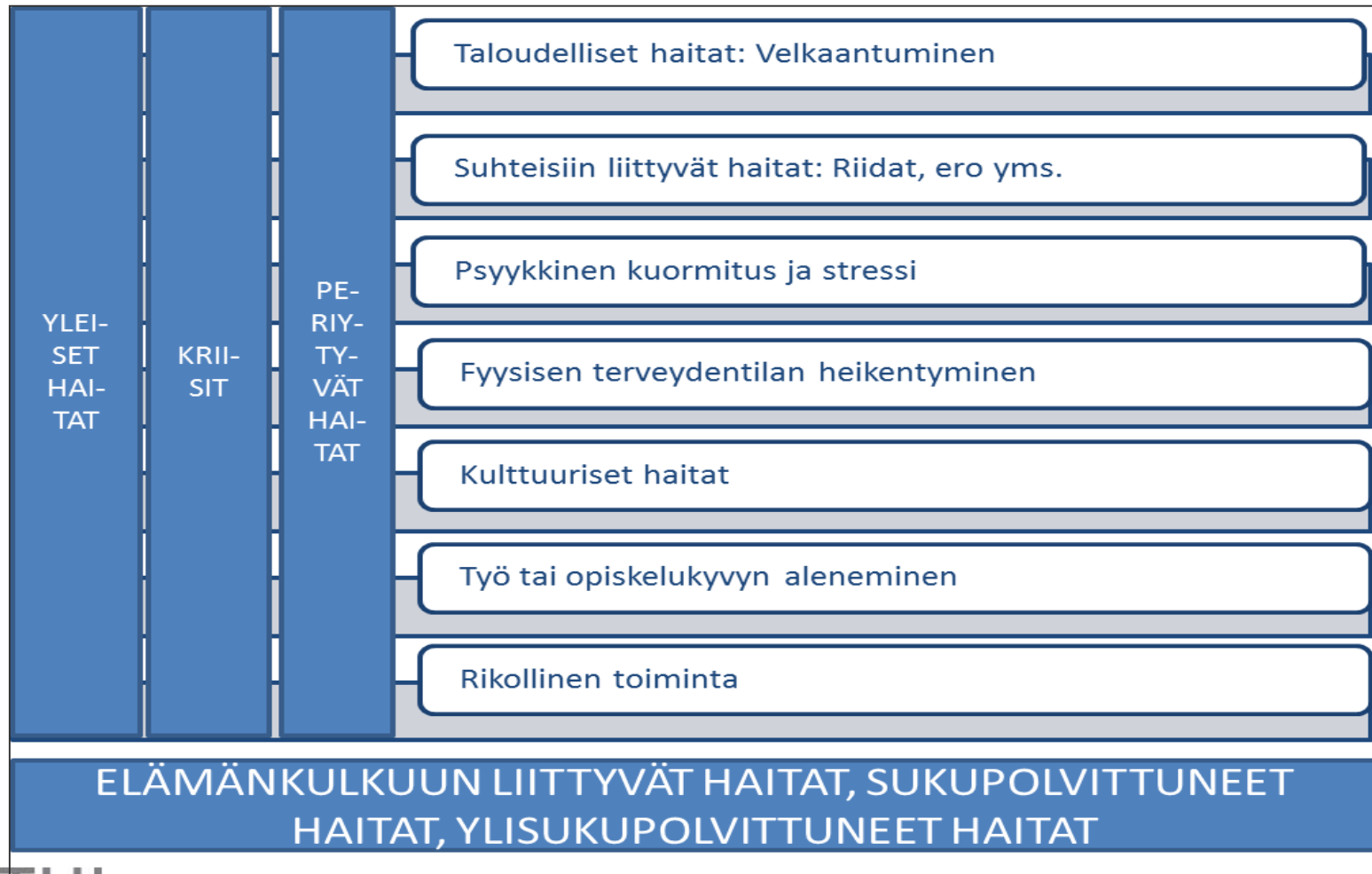
Pelaaminen ongelmana - pelaaja altistunut, ”sairastunut”

- Pelaamista tarkastellaan ensisijaisesti haittojen ja ongelmien näkökulmasta. Keskiössä usein haittojen ehkäisy ja ongelmien hoito
- Lääketiede, psykologia
- Ongelmapelaaminen on rahan- tai ajankäytöltään liiallista pelaamista, joka vaikuttaa kielteisesti pelaajaan ja hänen läheisiinsä. Kielteiset vaikutukset liittyvät usein talouteen, suoriutumiseen työelämässä ja terveyteen

Ongelmallisesti rahapelaavia n 3,3 %, riippuvuus n 1.3%

Rahapeliongelman aiheuttamat haitat

Palvelujärjestelmä- ongelmallisesti pelaava asiakkaana/ potilaana

- Rahapelaamista tarkastellaan ongelmiin liittyvien palvelujen saatavuuden, laadun ja saavutettavuuden näkökulmasta
- Palvelujen saatavuus vaihtelee; kunnat vastaavat järjestämisestä tällä hetkellä
- Matalankynnyksen palvelu ja oma-apu: Peluuri www.peluuri.fi
- Vertaistuki: saatavilla suurimmissa kaupungeissa
- Avohoito: useimmiten osana päihdepalveluja
- Laitoskuntoutusta saatavilla valtakunnallisesti

Tällä hetkellä kehittämisen keskiössä sosiaali- ja terveydenhuollon kyky tunnistaa riskialtispelaaminen ja peliongelma ja tukea muutosta tarvittaessa

Sote- uudistuksen mahdollisuudet ja haasteet rahapeliongelmiin apua tarvitsevien näkökulmasta

Mahdollisuudet

- Yhtenäistyvät käytännöt ja tiedon tuotanto > tasavertaisuus
- Laajempi väestöpohja ja asiakkaiden osallistuminen parantavat palvelujen saatavuutta ja laatua
- Onnistuessaan palvelujen yhteensovittaminen tuottaa paremmin tarpeita vastaavia palveluja

Haasteet

- Palvelujen saatavuus vs. säästöt
- Valinnanvapauden kritiikki
- Terveystieteiden huolto painotteisuus > Medikalisaatio?
- Keskittäminen vs. lähipalvelut
- Miten maakunnat panostavat mt- ja pd- työhön?
- Pullonkaulat ja kynnykset
- Pirstaleisuus, palveluaukot
- Näennäisosallisuus

Lisätietoa THL:n tuottamasta tukimateriaalista ja koulutuksista <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/rahapelit>

ALKOHOLI, TUPAKKA JA RIIPPUUUDET

Ajankohtaista Alkoholii Tupakka Huumeet **Rahapelit** Ehkäisevä päihdetyö Päihdehoito Yhteystiedot

THL:FI - AIHEET - ALKOHOLI, TUPAKKA JA RIIPPUUUDET - RAHAPELIT

RAHAPELIT

- Rahapelaaminen Suomessa >
- Rahapelipolitiikka >
- Rahapeliongelman hoito ja tuki >
- Koulutus ammattilaisille >
- Rahapelihaittojen ehkäisy >
- Kuntien tukeminen >
- Nuoret pelissä >
- Julkaisut >

Rahapelit

Rahapelit-sivuille on koottu materiaalia rahapelihaittojen ehkäisyn ja hoidon tueksi. Sivusto on suunnattu työssään pelihaittoja kohtaaville, mutta myös päättäjät, toimittajat, kouluttajat, opiskelijat, vanhemmat ja muut asiasta kiinnostuneet löytävät täältä tietoa rahapelaamisesta.

Rahapelihaittoja käsittelevä sivusto

- ylläpitää ajankohtaista tietoa rahapelaamisesta ja pelihaitoista
- tuottaa tietoa, joka auttaa ehkäisemään rahapelihaittoja sekä tekemään ongelmapelaamiseen liittyvää tuki- ja hoitotyötä
- välittää käytännön asiakastyötä palvelevaa aineistoa

AJANKOHTAISTA

12.2.2016
Suomi pelissä - Rahapelihaitat haltuun -seminaari 16.3. ilmoittaudu mukaan!

12.2.2016
Robert Ladouceurin yleisluento: Current Trends in Treatment of Pathological Gambling 15.3. THL:ssä

11.2.2016
Peluuri: Haetaan asiakastyöntekijää Tiltin ja Peluurin palveluihin

11.2.2016
Pelirajat'on: Kevään voimavarakursseille ja lomille voi hakea nyt

14.12.2015
Suomalaisten rahapelaaminen 2015 - tutkimus: Naisten rahapeliongelmat ovat lisääntyneet